

Barneverns-
og helsenemnda

Barnevernssaker i nordisk perspektiv - med særlig vekt på Sverige

Konferanse om sakkyndighet, Oslo 7. mai 2024

Christian Budsberg Pettersen

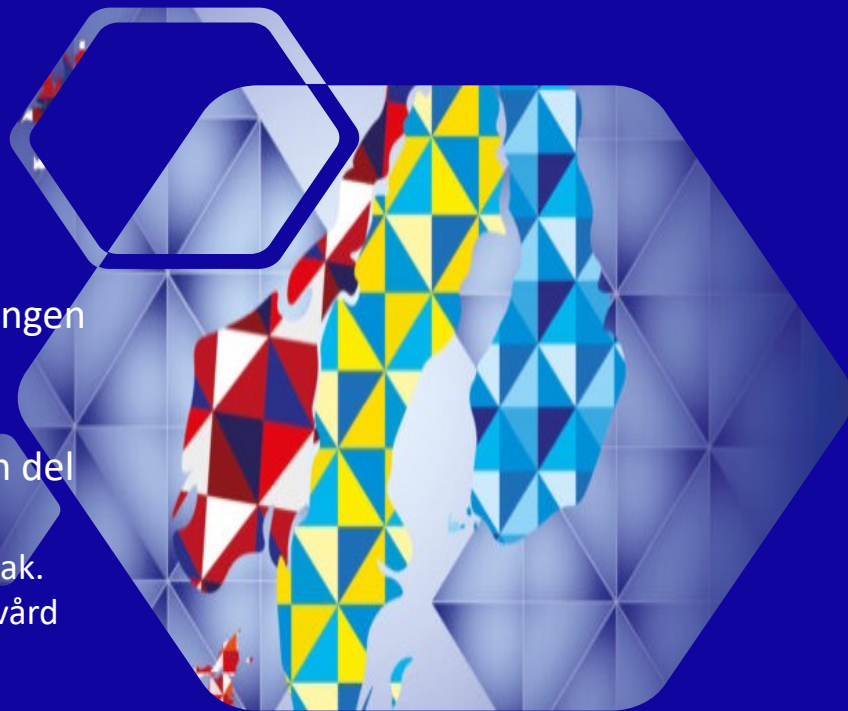
nemndleder

Barneverns- og helsenemnda i Buskerud og omegn

Norden – et overblikk

I - Lovverket

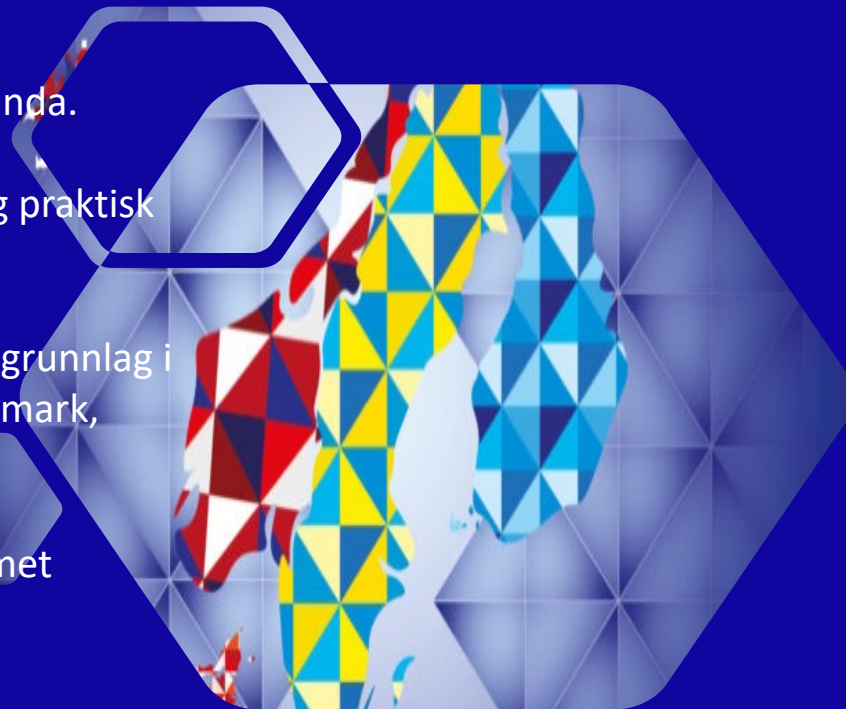
- Norge og Finland har egne barnevernslover
  - Finland: Barnskyddslag (417/2007)
- Danmark: fra 1.1.24 Barnets lov (lov nr. 721 av 13.06.2023). Frem til dette en del av sosiallovgivningen (Serviceloven).
- I Sverige er barnevernslovgivningen inntatt som en del av sosiallovgivningen, samt egen tvangslov.
  - Socialtjänstlag (2001:453) regulerer frivillige tiltak.
  - Lag (1990:52) med særskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Regulerer tvangstiltak.

Norden – et overblikk

II – Frivillighet og tvang

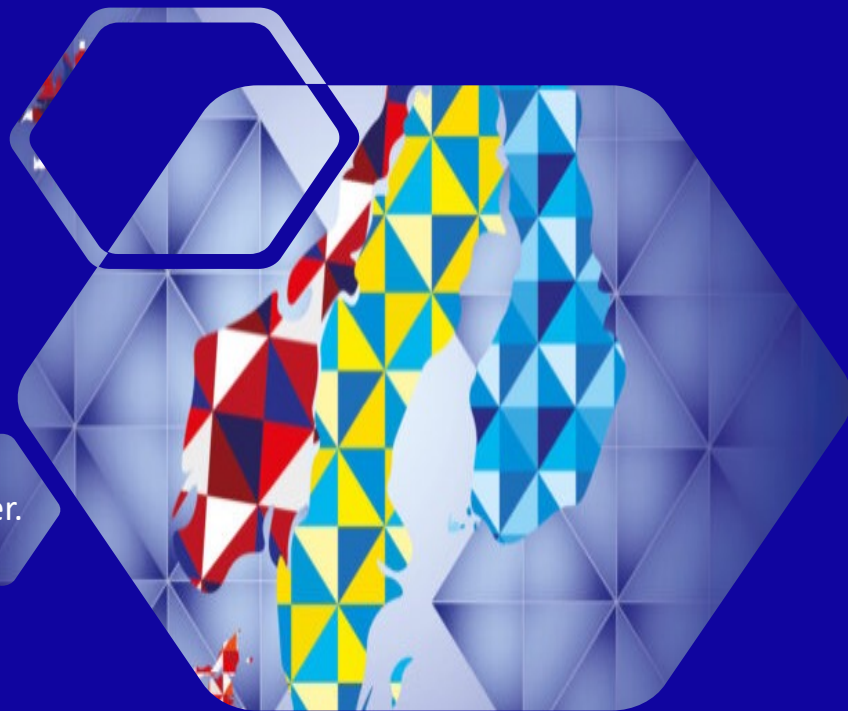
- Norge: Tvangsvedtak fra barneverns- og helsenemnda.
- Sverige, Finland og Danmark: Tydeligere rettslig og praktisk skille mellom frivillige tiltak og tvangstiltak.
- $\frac{3}{4}$ av alle plasseringer utenfor hjemmet skjer med grunnlag i frivillighet (trolig enda høyere tall i Finland og Danmark, >80%).
- En beslutning om frivillig plassering utenfor hjemmet treffes på kommunalt nivå (barnevernstjenesten).

Norden – et overblikk

III – Behandlingen av tvangssaker

- Norge: Muntlig forhandlinger i nemnda
  - Normalt over 2-3 dager
- Sverige, Finland, Danmark:
  - Skriftlig behandling, kombinert med
  - Kort muntlig møte (1 – noen timers varighet)
- Rettslig overprøving:
  - Norge: Hovedforhandling i tingretten over flere dager.
  - Sverige, Finland og Danmark: Korte muntlige møter i overprøvende instans.

Norden – et overblikk

IV – EMK artikkel 8 om retten til familieliv

- Sverige: Dømt i flere saker på slutten av 80-tallet og begynnelsen av 90-tallet for brudd på EMK artikkel 8.
  - Samværs- og kontaktrestriksjoner og mangelfull ivaretagelse av gjenforeningsmålet.
- Finland: Dømt i fem saker på 90- og begynnelsen av 2000-tallet for brudd på EMK artikkel 8.
  - Samværs- og kontaktrestriksjoner samvær og mangelfull ivaretagelse av gjenforeningsmålet.
- Danmark: Ikke dømt for brudd på EMK art. 8 i barnevernssaker.

SVERIGE

I – Aktører i en barnevernssak

- Foreldre, og barn som har fylt 15 år, har partsrettigheter.
- *Socialnämnden*: Overordnet ansvarlig for den kommunale sosialforvaltningen og beslutningstakende organ i barnevernssaker på kommunalt nivå.
  - Organisert i ulike komitéer, som består av folkevalgte medlemmer – lekmedlemmer, 5-8 medlemmer.
- *Socialtjänsten*: Den utøvende del av den kommunale sosialforvaltningen (sosialarbeiderne/barnevernsarbeiderne)
- *Forvaltningsrätten*: Forvaltningsdomstol tillagt oppgaver ved tvangsinngrep etter Lag med særskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).
  - Sverige har system med forvaltningsdomstoler: Förvaltningsrätten (12) – Kammarrätten (4) – og Högsta förvaltningsdomstolen (1).

SVERIGE

II – Sak om tvangsplassering

- Socialnämnden beslutter å fremme sak for Forvaltningsrätten – når frivillighet ikke fører frem.
- Forvaltningsrätten
  - Retten består av en jurist og tre lekfolk. (Juristen har dobbeltstemme).
  - Møte må berammes innen to uker og dom avises innen to uker etter møtet.
  - Skriftlig behandling. Saken spisses i saksforberedelsen. Kort muntlig møte som supplement, normalt 1-3 timer.
  - Private parter og barn som har fylt 15 år bistås av advokat på det offentliges bekostning.
  - Representasjon for barn uten partsrettigheter: I tvangssaker (LVU-saker) får et barn alltid oppnevnt advokat som fungerer som både en verge/talsperson og barnets advokat i saken for Förvaltningsrätten. Advokaten kan anke avgjørelsen på vegne av barnet.
  - Tiden i møtet brukes i hovedsak til partsforklaringer. Særlig fokus på hvordan sosialtjenesten har lagt til rette for frivillige løsninger.
  - Rettens kompetanse: Tar i utgangspunktet bare stilling til om det skal skje en omsorgsovertakelse eller ikke. Plasseringssted og forslag til samvær følger av vedlagt «vårdplan».
- Anke: Ubetinget rett til å få saken behandlet av overordnet instans (Kammarrätten). Deretter streng siling til HF.

SVERIGE

III – Utredning og sakkyndighet

- Sakkyndige utredninger, slik vi kjenner dem fra Norge, benyttes ikke i barnevernssaker i Sverige.
- Sosialforvaltningens utredning i saken utgjør det vesentlige avgjørelsesgrunnlaget for Forvaltningsrätten.
- Både Socialnämnden og Forvaltningsrätten har hjemmel for å benytte sakkyndighet/konsultere sakkyndige
- Forvaltningsrätten kritisert for sitt forhold til sakens opplysning og mangel på bruk av sakkyndighet. Flere offentlige utredninger på barnevernsfeltet har påpekt behovet for i større grad å benytte sakkyndighet i tvangssakene, begrunnet i hensynet til barns rettsikkerhet/barnets beste.
  - SOU 2015:71 Barn och ungas rätt vid tvangsvård. Förslag til ny LVU.
  - SOU 2022:71 «Tryggare hem för barn»
- Den svenske regjeringen traff 30. november 2023 beslutning om å utrede spørsmålet om sakkyndighet i barnevernssaker nærmere (frist august 2025):
  - «bedöma om fler åtgärder behövs för att förbättra socialnämndens förusättningar att göra bedömningar som säkerställer barns trygghet vid umgänge och vårdens upphörande..»

SVERIGE

III – Utredning og sakkyndighet (forts.)

- Om forslaget fremmet i SOU 2022:71 «Tryggare hem för barn», kapittel 9.4.6:
”Domstolen ska kunna inhämta ett sakkunnigutlåtande från en psykolog, om det behövs ytterligare utredning om barnets situation.”
- Utredning tenkt unntaksvis, når det fremstår nødvendig og til barnets beste (tidsmomentet). Partens syn på spørsmålet viktig.
- Den sakkyndige må ha godkjent spesialitet i klinisk barne- og ungdomspsykologi.
- Den sakkyndige skal uttale seg på bakgrunn av sakens dokumenter og ikke treffe barnet.
- Om en part ønsker at den sakkyndige skal uttale seg i det muntlige møtet, bør det normalt være tilstrekkelig at dette skjer per telefon.

SVERIGE

IV – Noen utvalgte temaer

- Krav til jevnlige vurderinger av tvangsinngrep:
  - Socialnämnden skal hver 6. måned vurdere grunnlaget for videre plassering (frivillig og tvang), og hver 3. måned grunnlaget for eventuelle samværsbegrensninger.
- Ingen begrensning i hvor ofte private parter kan kreve opphør av plasseringen.
- Ikke regler om tvangsadopsjon (samtykkebasert adopsjon er sjeldent)
- Samtidig: Når en plassering har vart i to år i samme fosterhjem skal socialnämnden vurdere om foreldreansvaret skal overføres til fosterforeldrene (LVU § 13 c).
  - Overføring av foreldreansvaret skjer i praksis likevel svært sjeldent.
- «Barn» kan ha «vård» (være plassert utenfor hjemmet) frem til de er 21 år i «atferdssaker».
- «Regeringens komittédirektiv 2023:160» – videre utredninger for å styrke barneperspektivet.